

TEXT:

—Passem, doncs —va prosseguir— al tema tractat a l'argument anterior. La realitat en si, del ser de la qual donem compte en les nostres preguntes i respostes, es presenta sempre de la mateixa manera i en idèntic estat o cada vegada de forma diferent? Allà igual en si, allà bell en si, la realitat en si, cada cosa, la seva essència, admet un canvi qualsevol? O constantment cadascuna d'aquestes realitats que tenen en si i respecte a si mateixes una única forma, sempre es presenten d'idèntica manera i en idèntic estat i mai, en cap moment i de cap manera, no admet cap tipus de canvi?

—Necessari és, Sòcrates —va respondre Cebes—, que es presenti d'idèntica manera i en idèntic estat.

—I què passa amb la multiplicitat de les coses belles, com per exemple, homes, cavalls, mantells o d'altres coses, siguin quines siguin, que tinguin aquesta qualitat, o que siguin iguals, o amb totes aquelles que reben el mateix nom que aquestes realitats? Potser es presenten en idèntic estat, o tot el contrari que aquelles, mai no es presenten, sota cap aspecte, per dir-ho així en idèntic estat, ni amb si mateixes ni entre si?

—Així passa amb aquestes coses —va respondre Cebes: mai no es presenten de la mateixa manera.

—I aquestes últimes coses, no es poden tocar i veure i percebre amb els altres sentits, mentre que aquelles que sempre es troben en el mateix estat és impossible d'aprehendre-les amb altre òrgan que no sigui la reflexió de la intel·ligència, car són invisibles i no poden ser percebudes per la vista?

—És completament cert allò que dius —va respondre Cebes.

—Vols que admetem —va prosseguir Sòcrates— dues menes de realitats, una de visible i una altra d'invisible?

—Admetem-ho.

—I que la invisible sempre es troba en el mateix estat, mentre que la visible mai no ho està?

—Admetem també això —va respondre Cebes

PLATÓ, *Fedó*, 78 d

PREGUNTES

1. Expliqueu breument la idea principal del text.
2. A què es refereix Plató quan diferencia «la realitat per si mateixa» de «la multiplicitat de les coses belles»?
3. Com es percep la realitat per si mateixa? I aquella que canvia constantment?
4. Quina és la teva opinió sobre la distinció que fa Plató entre el món sensible i el món intel·ligible?

TEXT:

—Opines, segons dius, que hi ha unes idees que donen nom a les coses, que participen d'elles, com ara són semblants les coses que participen de la semblança, grans les que participen de la grandària, belles i justes les que participen de la bellesa i de la justícia?

—Exactament —digué Sòcrates.

—Aleshores, de què participa cada cosa, de tota la idea o bé d'una part? No hi pot ha ver, a més d'aquestes, alguna altra mena de participació?

—Ja em diràs! —respongué.

—Així què opines? En totes i cadascuna de les coses hi ha la idea tota sencera, encara que aquesta és única, o què?

—Quin impediment hi ha, Parmènides? —digué Sòcrates.

—Així doncs, encara que és única i la mateixa, al mateix temps es trobarà tota sencera en moltes coses individuals, i d'aquesta manera pot trobar-se separada d'ella mateixa.

—No —digué—, és, si de cas, com ara el dia, que encara que és l'únic i el mateix, a la vegada és en molts llocs, i no està pas, ni de bon tros, separat d'ell mateix: doncs igualment cadascuna de les idees, tot i que és única, pot estar ella mateixa en totes les coses.

PLATÓ, *Parmènides*, 130e - 131b

PREGUNTES:

1. Expliqueu breument la idea principal del text.
2. Descriu amb paraules teves com es caracteritza en el text la teoria platònica de la participació.
3. Com s'explica que «en totes i cadascuna de les coses hi hagi la idea tota sencera»?
4. Creus que la teoria de la participació és una bona explicació de la relació entre les coses i les idees?

TEXT:

—Agafa, doncs, una línia que estigui tallada en dos segments desiguals, i talla una altra vegada cada segment segons la mateixa proporció, el del gènere visible i el de l'intel·ligible, i tindràs —segons la claredat i foscó de cadascun— en el visible un primer segment: les imatges. Anomeno imatges abans que res les ombres, després les visions que es formen en les aigües i en aquelles coses que són sòlides, llises i brillants, i tot el que és semblant a això, m'entens?

—Sí que t'entenc.

—En l'altre segment, doncs, posa allò que s'assembla a això: tant els animals que ens envolten com allò que està plantat i el gènere sencer de les coses elaborades.

—Ho poso —digué.

—Potser voldries també admetre —vaig dir— que el que és visible es divideix en veritat i en manca de veritat, de manera que la imatge té la mateixa relació respecte a allò que imita que la que té allò que s'opina respecte a allò que és conegut?

—Sí, certament —digué.

—Doncs, considera també, a més, la manera de dividir el segment de l'intel·ligible.

—Com?

—De manera que l'ànima es vegi obligada a buscar una de les parts tot servint-se, com d'imatges, d'aquelles coses que abans eren imitades, a partir d'hipòtesis i anant no cap al principi sinó cap a la conclusió; però considera la segona part, partint també d'una hipòtesi —per arribar a un principi no hipotètic— i sense les imatges d'allò, fent el camí amb aquelles idees soles i a través d'elles.

PLATÓ, *República*, 509d - 510b

PREGUNTES

1. Expliqueu breument la idea principal del text.
2. Què vol dir la frase: «el que és visible es divideix en veritat i en manca de veritat»?
3. Caracteritza els graus d'ésser que Plató distingeix en aquest text.
4. Creus que conèixer una cosa en profunditat només és possible a través de la raó?

TEXT:

Aquest lloc supraceleste, no l'ha cantat cap poeta dels d'aquí baix, ni el cantarà mai com es mereix. Però és quelcom com això —ja que s'ha de tenir el coratge de dir la veritat, i sobretot quan es parla precisament d'ella—: aquella essència l'ésser de la qual és realment ésser, incolora, informe, intangible, vista solament per l'enteniment, pilot de l'ànima, i entorn de la qual creix el veritable saber, ocupa, precisament, tal lloc. Com la ment del diví s'alimenta d'un entendre i saber incontaminat, el mateix que tota ànima que tingui interès a rebre el que li convé, veient, al cap del temps, l'ésser, s'omple de satisfacció, i en la contemplació de la veritat troba el seu aliment i benestar, fins que el moviment, en la seva ronda, la torna al seu lloc. En aquest tomb, té davant la vista la mateixa justícia, té davant la vista la sensatesa, té davant la vista la ciència, i no aquella a qui és pròpia la gènesi, ni la que, d'alguna manera, és diferent segons tracti de coses diferents —en això que nosaltres anomenem Ens—, sinó aquella ciència que és del que veritablement és ésser.

PLATÓ, *Fedre*, 247-249

PREGUNTES:

1. Expliqueu breument la idea principal del text.
2. Quina és «aquella essència l'ésser de la qual és realment ésser»? Recull i explica les seves característiques.
3. Relaciona el mite del tir alat amb el mite de la caverna, tenint en compte que en aquest text també es parla de graus de coneixement.
4. Per què creus que Plató utilitza un mite per explicar la caiguda de l'ànima?

TEXT:

—Mira-t'ho ara des d'aquest altre punt de vista. Quan l'ànima i el cos estan plegats, la natura disposa que l'un serveixi com un esclau i sigui manat, i que l'altre mani i faci d'amo. Si parteixes d'aquesta relació, quin dels dos creus més semblant al que és diví i quin al que és mortal? O no et sembla que el diví naturalment té la capacitat de manar i dirigir, mentre el mortal la d'ésser manat i servir com un esclau?

—A mi, sí.

—A quin dels dos s'assembla l'ànima?

—Evidentment, Sòcrates, l'ànima s'assembla al que és diví i el cos al que és mortal.

—Examina, ara, Cebes —féu ell—, si de tot el que hem dit no en resulta aquesta conclusió: allò que més s'assembla al diví a l'immortal, a l'intel·ligible, al que té una forma única i no es pot descompondre, al que és immutable i idèntic a ell mateix és l'ànima; en canvi, allò que més s'assembla a l'humà, al mortal, al que té forma múltiple i és intel·ligible, al que pot descompondre's i mai no resta idèntic a ell mateix és el cos. Tenim, estimat Cebes, alguna altra raó que demostrï que no és com diem?

—No la tenim.

—Què, doncs? Si les coses són com diem, no escau al cos de disgregar-se ràpidament i a l'ànima, en canvi, de no disgregar-se gens o gairebé gens?

—Com no seria així?

PLATÓ, *Fedó*, 79e - 80c

PREGUNTES:

1. Expliqueu breument la idea principal del text.
2. Quines característiques diferencien l'ànima del cos, segons el text?
3. Relaciona el dualisme antropològic (l'ésser humà és cos i ànima) de Plató amb el seu dualisme ontològic (la realitat és, per una banda, perfecta —el món de les idees— i, per l'altra banda, imperfecta —el món de les coses).

SÈRIE: PLATÓ.106

TEXT:

—La moderació, vaig fer jo, és aproximadament una disciplina dels plaers i un domini dels desigs; d'això, n'hi ha que en diuen i no sé en quin sentit, "ser amo de si mateix", i encara d'altres expressions per l'estil, calcades d'aquesta, oi?

—Molt encertat —digué.

—Ara bé, això de "ser amo de si mateix". Fa gràcia, oi? Perquè qui és amo d'ell mateix, serà també evidentment, esclau de si mateix, i l'esclau, amo, perquè en tots els casos ens referim al mateix individu.

—És indiscutible.

—Però, vaig fer jo, a mi em sembla que aquesta dita significa que en un mateix home hi ha una part millor i una de pitjor, i que quan la que per naturalesa és millor domina la pitjor, ve això de dir-ne "ser amo de si mateix", és a dir, un elogi; en canvi, quan de resultes d'una mala criança o d'una mala companyia la part millor queda en inferioritat i és dominada per l'excés de la part pitjor, aleshores ve allò altre de criticar-ho com a fet vergonyós i d'anomenar-ho "ser esclau de si mateix", i de dir llicenciosa la persona que es troba en aquesta situació.

PLATÓ, *República*, 430e - 431a

PREGUNTES:

1. De què parla el text? Quines són les idees principals? Com es relacionen entre elles?
2. Què significa, segons el text, "ser amo de si mateix"?
3. Relaciona les idees del text amb les diferents facultats de l'ànima segons Plató.
4. Creus que la part millor de la teva naturalesa és la relacionada amb el domini dels desigs?